

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № АД-954-09-88
Дата 25.11.2019 г.

Изх. № 952
Дата: 22.11.2019
Дело РД-ОР
Подпис: М

ДО:

Г-н Михаил Христов, народен представител,
основен вносител ЗИД на ЗВМД, вх. № 954-01-70
от 13.09.2019 г.

13.09
[Signature]

С КОПИЕ ДО:

Г-жа Мария Белова, Председател на
Парламентарната комисия по земеделието и
храните

Г-жа Евелина Василева, Председател на
Парламентарната комисия по околната среда и
водите

Г-н Георги Гьокков, Председател на
Парламентарната комисия по взаимодействието с
неправителствените организации и жалбите на
гражданите

ОТНОСНО: Постъпила молба Изх. № АД-954-09-88/21.11.2019 г. от народен представител Михаил Христов за научно становище по Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност, внесен от народен представител Михаил Христов и група народни представители на 13 септември 2019 г. в Народното събрание с вх. № 954-01-70.

УВАЖАЕМИ Г-Н ХРИСТОВ,

УВАЖАЕМА Г-ЖО БЕЛОВА,

УВАЖАЕМА Г-ЖО ВАСИЛЕВА,

УВАЖАЕМИ Г-Н ГЪОКОВ,

В отговор на писмо Изх. № АД-954-09-88/21.11.2019 г. представяме на Вашето внимание становище относно Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗИД на ЗВМД), с който се предлага забрана на отглеждането, развъждането и умъртвяването на животни с цел добив на ценни кожи.

Организмите, които в резултат на човешката дейност са въведени извън техните естествени ареали, се наричат чужди видове. Чуждите видове, за които е установено, че въвеждането им или разпространяването им в нови територии или акватории застрашава или въздейства неблагоприятно върху биоразнообразието и свързаните с него екосистемни услуги, се наричат инвазивни чужди видове (ИЧВ). Маршрутите и механизмите на въвеждане и разпространяване на ИЧВ в природата се наричат пътища.

Съществуват два основни пътя за навлизане на ИЧВ бозайници по света и в частност в България. Първият е отглеждането на чужди видове бозайници от любители, в зоопаркове и др. и последващото им изпускане в природата, като за момента у нас няма регистрирано навлизане на чужди видове бозайници по този начин. Вторият път е отглеждането, развъждането и въвеждането им в природата (преднамерено или случайно) за обогатяване на ловното стопанство и по-точно за добив на ценни кожи.

По втория път в България са въведени три инвазивни чужди вида бозайници (ондатра, нутрия и енотовидно куче), които имат отрицателно въздействие върху местната икономика, здравето на човека и биологичното разнообразие. И трите вида са включени в списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз (ЕС) съгласно Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. относно предотвратяване и управление на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове. Това са видове, чието отрицателно въздействие е толкова значително, че оправдава приемането на специални мерки, приложими в целия ЕС.

Ондатра (*Ondatra zibethicus*) – произхожда от Северна Америка, но в момента е въведена в голяма част от Европа и Северна Азия с една единствена цел – производство на ценни кожи. В България през 1956 г. в оз. Сребърна за пуснати само 19 ондатри, но видът успява бързо да се адаптира и разпространи. Ондатрата „донася“ със себе си в България заболяването туларемия, което се определя като особено опасна инфекция. През 1961 г. за първи път в нашата страна е изолирана туларемийната бактерия, като е установена епизоотия сред ондатри в резервата „Сребърна“. Последват случаи на заболяването при хората в района, включително и смъртни случаи. Масово измират и местните видове бозайници, като едва след повече от 10 години започва възстановяване на техните популации. Районът на резервата „Сребърна“ и до днес се счита за природно огнище на това заболяване.

Нутрия (*Myocastor coypus*) – естественият ареал на вида обхваща Южна Америка. В миналото е широко разпространяван по света заради ценната си кожа. Диви популации съществуват в Северна Америка, Азия, Европа и Африка. За първи път у нас са внесени нутрии през есента на 1948 г. През 1953 г. са разселени две партиди нутрии в Мандренското езеро и резервата „Аркутино“. През 1978 г. Петър Драгоев, експерт в аклиматизация на дивеч и видове за ценни кожи, пише: „*Като бозайник от южните райони пълното аклиматизиране на нутрията у нас е почти невъзможно...*“. В противовес на изказаното експертно мнение, нутрията успешно се приспособява към местните условия и създава самовъзпроизвеждащи се диви популации, които бързо се разпространяват в България. Днес видът обитава поречието на реките Марица, Тунджа, Стряма, Софийска област, Бургаските и Варненските езера, като дори е преминала от България в европейската част на Турция. Отрицателното въздействие на вида се заключава в унищожаване на крайбрежната растителност и хищничество (може да повлияе на гнездовия успех на някои водоплаващи птици). Един от най-сериозните проблеми, причинявани от нутрията е в резултат от нейната ровеща дейност (изкопаването на тунели и системи, които подкопават бреговете или разрушават дигите). В Италия тези щети се оценяват на 2 млн. евро годишно. Нутрията е източник и преносител на някои опасни за животните и човека заболявания, като лептоспироза, салмонелоза, ботулизъм, някои вирусни, гъбични и паразитни инфекции. Установено е, че нутрията използва за храна и различни житни посеви, люцерна, захарно цвекло и други култури, като по този начин може да причини щети на селското стопанство.

Енотовидно куче (*Nyctereutes procyonoides*) – произхожда от Далечния Изток. Между 1928 и 1957 г. около 9100 животни са били пуснати в Европейската част на бившия СССР, като целта е била обогатяване на фауната с бозайник с ценна кожа. Популацията се увеличава бързо, като видът разширява своя ареал със скорост от 40 до 120 км на година. Видът настъпва на запад и през 1968 г. в България е отстрелян първият индивид. Днес този адаптивен хищник обитава почти цялата територия на страната без високите планини. Освен, че нанася вреди на местните диви видове птици и бозайници като хищник, с него в Европа е внесено паразитното заболяване алариоза, от което боледуват редица видове с ловностопанско значение.

Според регистъра на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), единствен вид за ценни кожи, който в момента се отглежда във ферми у нас е американската норка (*Neovison vison*). В България съществуват две действащи производствени ферми (при с. Маджерито и с. Чарган) и една учебна ферма (в Аграрния факултет на Тракийския университет в гр. Стара Загора).

Американската норка (*Neovison vison*) е хищник, чийто естествен ареал е Северна Америка. Притежава ценна кожа и поради тази причина е изкуствено отглеждан и въвеждан (умишлено или случайно) в много страни по света, където впоследствие е установил свои популации в природата. Има отрицателно въздействие върху много видове чрез значително намаляване на общата им плътност. Силни конкурентни взаимоотношения (за храна и местообитание) има с европейската норка (*Mustela lutreola*), черния пор (*Mustela putorius*) и видрата (*Lutra lutra*). Като една от възможните причини за изчезването на европейската норка се посочва именно конкуренцията с американската норка. Освен чрез конкуренция, американската норка въздейства отрицателно и чрез хищничество върху много местни видове – гнездящи по земната повърхност птици, гъски, патици, дори кълвачи, гризачи, водни и полуводни организми като риби, земноводни и раци. Американската норка оказва отрицателно въздействие и върху рибовъдни обекти и птицевъдство, което има пряко отражение върху ловното стопанство, рибовъдството, птицевъдството и др. Вече има данни за невъзвратими щети, нанесени от този хищник, включително и за единствен екземпляр избягала норка, унищожила едно от петте находища в света на вид гмурец с изключителна природозащитна стойност. Премахването на установена популация от норки е много трудна и скъпа дейност. Цената на премахването на една американската норка от дивата природа варира от 652 до 2 970 евро в Испания.

Въпреки, че се твърди, че американската норка е изкуствено селектирана и не може да оцелее в дивата природа, тя оцелява и колонизира големи площи за много кратък период. Характерна черта на избягалите от ферми норки е стремеж към широко разселване, като отделни индивиди се придвижват на десетки дори стотици километри. Двадесет години след масовото въвеждане на ферми за норки в Полша, американските норки завземат половината от площта на страната, като разширяването показва пряка връзка с разпространението и развитието на фермите за ценни кожи. Истинското настъпление на американската норка в Европа започва след 1950-те години когато започва интензивното отглеждане на вида във ферми за ценни кожи. В момента американската норка е обикновен вид в повечето европейски страни: Латвия, Австрия, Естония, Дания, Швеция, Норвегия, Великобритания, Исландия, Холандия, Франция, Чехия и др. Диви популации на избягали от фермите американски норки има и в съседните на България страни – Румъния и Гърция. Те са установени и в страни със

сравнително близък до нашите климат и местообитания, каквито са северните части на Испания, Италия и Португалия.

В България в миналото са се отглеждали американски норки, но фермите са били с малък капацитет (няколко хиляди животни). Въпреки че има данни за случайно бягство на животни, те са били малко на брой и вероятно поради това не са успели да се адаптират. За първи път след 2013 г. започва отглеждане на американската норка в големи промишлени мащаби. Капацитетът на двете сега функциониращи ферми е около 130 000 норки, като има проект за нарастване на капацитета на 400 000 норки и откриване на нови производствени халета в с. Могила (обл. Стара Загора).

Научно изследване проведено през 2018-2019 г. в околностите на фермата до с. Маджерито (обл. Стара Загора) установи, че има данни за минимум 108 избягали норки, като се предполага, че реалният брой е много по-голям. Наличието на дива самовъзпроизвеждаща се популация на норки в България до момента не е изследвано. Има обаче голяма вероятност такава да съществува, защото бягството на норки от ферми за ценни кожи е най-сигурният и бърз начин за разпространяване на вида и образуване на диви популации.

Животновъдните обекти (фермите) за норки се намират в близост до защитени зони от Националната екологична мрежа Натура 2000, като има регистрирани случаи на избягали американски норки и в защитените зони. Избягалите американски норки могат да окажат отрицателно въздействие върху дивите популации на местните бозайници, птици, влечуги, земноводни и безгръбначни животни не само в непосредствена близост до фермите, но и в защитените зони от Натура 2000, което е в пряко противоречие с предмета и целите за обявяване на защитените зони.

Националното законодателство предвижда съответна превенция при внасянето, развъждането и отглеждането на чужди видове в България. Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) (Обн. ДВ. бр. 77 от 9 август 2002 г., изм. и доп. ДВ. бр. 76 от 19 септември 2017 г.) има за цел да „регулира въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в природата“ (чл. 2, ал. 4). Според чл. 62а от ЗБР Министърът на ОСВ и Министърът на ЗХГ могат със заповед, обнародвана в „Държавен вестник“, да забраняват вноса, развъждането и отглеждането извън зоопарковете, центровете за отглеждане и размножаване на защитени видове животни и спасителните центрове на местни или чужди диви животински видове, които представляват опасност за хората или са неподходящи за отглеждане като животни компаньони, както и на световно-застрашени видове животни. Чл. 67 от ЗБР подробно разписва условията, при които може да се установи въвеждането в природата, както и вносът, развъждането и отглеждането на неместни животински видове. Видовете, отглеждани за ценни кожи, са в повечето случаи чужди и при тях, макар и да няма целенасочено въвеждане, има отглеждане и нецеленасочено въвеждане (т.е. има избягали животни и образуване или възможност за образуване на диви популации). Поради това смятаме, че видовете, отглеждани за ценни кожи (като американската норка), трябва да бъдат съгласувани с Министъра на околната среда и водите и да бъдат изпълнени условията по чл. 67, ал. 2.

Въпреки че американската норка е ИЧВ с научно доказано силно отрицателно въздействие, все още видът не е включен в Списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Европейския съюз към Регламент (ЕС) № 1143/2014. Всяка държава-членка обаче сама може да определя как да регулира този вид. Много държави или забраняват

отглеждането на видове за ценни кожи, или забраняват отглеждането на американски норки, или забраняват и двете. Европейските страни, които са забранили отглеждането на всички видове животни за ценни кожи, са Австрия, Белгия, Босна и Херцеговина, Хърватия, Чешката република, Люксембург, Холандия, Норвегия, Република Северна Македония, Сърбия, Словакия, Словения, Швейцария и Великобритания. Страните, които са забранили или ограничили отглеждането на конкретни видове, са Дания (лисици), Испания (американски норки) и Унгария (енотовидно куче). Германия е завишила стандартите за отглеждане, като по този начин е направила производството нерентабилно и като резултат в момента няма нито една ферма за ценни кожи.

Като страна по Конвенцията за биологичното разнообразие, Европейският съюз и респективно България са длъжни да предотвратява въвеждането на чужди видове, които заплашват биоразнообразието, екосистемите и местообитанията.

Като страна по Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и естествените местообитания, одобрена с Решение 82/72/ЕИО на Съвета, Европейският Съюз и респективно България са поели ангажимент да вземат всички подходящи мерки, за да се гарантира запазването на естествените местообитания на видовете от дивата флора и фауна.

Историята на въвеждането на инвазивни чужди видове бозайници в България показва, че нутрията, ондатрата и енотовидното куче отдавна са загубили своето значение като ресурсни видове заради ценната си кожата, но техните популации са останали в България и заедно с тях отрицателното въздействие върху човешкото здраве, икономика и биологичното разнообразие.

Заклучение

Считаме, че отглеждането, развъждането и умъртвяването на животни с цел добив на ценни кожи не е препоръчително и представлява заплаха за местната фауна, застрашени и защитени видове и видове с ресурсно значение. Препоръчваме на уважаемите народни представители да приемат забраната, предвидена в Проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност, внесен от народния представител Михаил Христов и група народни представители на 13 септември 2019 г. в Народното събрание с вх. № 954-01-70.

С УВАЖЕНИЕ

ДОЦ. Д-Р АННА ГАНЕВА
ДИРЕКТОР ИБЕИ-БАН

Приложение 1: Използвана научна литература при изготвяне на становището.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1:

Използвана научна литература при изготвяне на становището:

История на навлизането на инвазивни чужди видове бозайници:

1. Габрашански П., М. Шпеник (ред.). 1980. Биология, аклиматизация и болести по дивеча. София, Земиздат, 258 с.
2. Драгоев П. 1978. Обогаляване на ловната фауна на България. Земиздат, София. 101 с.
3. Пешев Ц., Д. Пешев, В. Попов. 2004. Фауна на България. т. 27. Mammalia. Акад. Изд. "Марин Дринов", София. 632 с.
4. Koshev Y., N. Nedyalkov & I. Raykov. 2015. Preliminary checklist of alien mammal species in Bulgaria. In: Popa L., C. Adam, G. Chişamera, E. Iorgu, D. Murariu, O. Popa (Eds): Book of Abstracts of 7th International Zoological Congress of "Grigore Antipa" Museum, 18-21 November 2015, Bucharest, Romania, 196pp.
5. Koshev Y., N. Nedyalkov & I. Raykov. 2016. Distribution of three alien mammal species: the coypu (*Myocastor coypus*), the raccoon dog (*Nyctereutes procyonoides*), and the muskrat (*Ondatra zibethicus*) in Bulgaria. In: Popa, L. O., C. Adam, G. Chişamera, E. Iorgu, D. Murariu, O. P. Popa (eds) 2016. 8th International Zoological Congress of "Grigore Antipa" Museum - Book of abstracts. "Grigore Antipa" National Museum of Natural History, Bucharest, Romania, 147pp.
6. Bertolino S, C. Angelici, E. Monaco, A. Monaco & D. Capizzi 2011. Interactions between Coypu (*Myocastor coypus*) and bird nests in three mediterranean wetlands of central Italy. *Hystrix It J Mamm* 22: 333-339.
7. Bertolino S., M. Guichón & J. Carter 2012 *Myocastor coypus* Molina (coypu). In "Handbook of Global freshwater invasive species", 357-368.
8. CABI 2017. *Myocastor coypus* [original text by S. Bertolino]. In: Invasive Species Compendium. Wallingford, UK: CAB International. www.cabi.org/isc.
9. Ćirović D. & M. Milenković. 1999. Previous findings of the raccoon dog (*Nyctereutes procyonoides ussuriensis* Matschie, 1907) in Yugoslavia and analysis of probable paths of its immigration. *Contrib. Zoogeogr. - Ecol. East Mediterr. Reg.*, 1: 75-82.
10. Ćirović D. 2006. First record of the raccoon dog (*Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834) in the former Yugoslav Republic of Macedonia. - *Eur. J. Wildl. Res.*, 52: 136-137.
11. Gruychev G. 2012 New record of Nutria (*Myocastor coypus*) downstream of the Maritsa river. - *Forestry ideas*, 18 (1): 110-112.
12. Kaubala K. & R. Kowalczyk. 2011. Invasion of the raccoon dog *Nyctereutes procyonoides* in Europe: History of colonization, features behind its success, and threats to native fauna, - *Current Zoology*, 57 (5): 584-598.
13. Natchev N. 2016. Newly registered tracks of Raccoon dogs (*Nyctereutes procyonoides*) indicate the presence of resident population in the region of Bolata dere (NE Bulgaria). *Zoonotes* 90: 1-3
14. Nentwing W., Bacher S., Kumschick S., Pyšek P. & Vilà M. 2018. More than "100 worst" species in Europe. *Biol Invasions* 20:1611-1621.
15. Peshev Tz & Yordanov M. 1968. The Raccoon Dog – a new mammal to the Bulgarian fauna. *Lov i ribolov* 8: 5.
16. Popova E. & D. Zlatanova. 2017. The invasive raccoon dog (*Nyctereutes procyonoides*, Gray) – an update of its distribution on the Balkans. *Transylv Rev Syst Ecol Res* 19.2: 77-82.
17. Тричкова Т., Вл. Владимиров, Р. Томов, М. Тодоров (ред.). 2017. Атлас на инвазивните чужди видове от значение за Европейския съюз. ИБЕИ-БАН, ESENIAS, 176 стр. / Trichkova T., V. Vladimirov, T. Trichkova, R. Tomov, M. Todorov (Eds). 2017. Guide to invasive alien species of European Union concern. IBER-BAS, ESENIAS, 176 pp.

Американската норка по света (вкл. Гърция и Румъния):

18. Бобров В. В., Варшавский А. А. и Хляп Л. А. 2008. Чужеродные виды млекопитающие в экосистемах России. Ред. Дгебуадзе Ю. Ю., Неронов В. М. М.: Товарищество научных изданий КМК. 232 с.
19. Adamopoulou C. & L. Anastasios. 2016. First account on the occurrence of selected invasive alien vertebrates in Greece. - *BiolInvasions Records*, 5: 189-186.
20. Birnbaum C. 2013. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – *Neovison vison*. - From: Online Database of the European Network on Invasive Alien Species – NOBANIS www.nobanis.org.

21. Bonesi L. & S. Palazon. 2007. The American mink in Europe: Status, impacts, and control. – *Biological conservation*, 134: 470-483.
22. Hegyeli Z. & A. Kecskes. 2014. The occurrence of wild-living American Mink *Neovison vison* in Transylvania, Romania. – *Small Carnivore Conservation*, 51: 23–28.ю
23. Ionescu D.T., Hodor C., Drugă M. & Drugă M. 2019. Recent occurrence of the American mink (*Neovison vison*) in the Central Romania. – Proceedings of the Biennial International Symposium "Forest and Sustainable Development" 8th Edition, 25th-27th of October 2018, Braşov, Romania.
24. Roy S. 2017. Information on measures and related costs in relation to species considered for inclusion on the Union list: *Neovison vison*. Technical note prepared by IUCN for the European Commission. <https://circabc.europa.eu/sd/a/23090af4-bb58-48f4-901c-88520373c658/TSSR-2016-003%20Neovison%20vison.pdf>
25. Roesler I., Imberti S., Casañas H., & Volpe N. 2012. A new threat for the globally Endangered Hooded Grebe *Podiceps gallardoi*: The American mink *Neovison vison*. *Bird Conservation International*, 22(4), 383-388.
26. Zuberogoitia I., González-Oreja J.A., Zabala J. & Rodríguez-Refojos C. 2010. Assessing the control/eradication of an invasive species, the American mink, based on field data; how much would it cost? *Biodiversity Conservation* 19 (1): 1455–1469.

Американската норка в България:

27. Решение № СЗ – 9 – ПР/2015 г. на РИОСВ – Стара Загора за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда на Инвестиционно предложение „Изграждане на ферма за отглеждане на дребни бозайници - норки в имот № 000369 в землището на с. Маджерито, общ. Стара Загора“ В интернет: http://stz.riew.e-gov.bg/files/File/OVOS/Precenka_OVOS_i_EO/2015/9-pr-2015.pdf
28. РИОСВ 2014 г. Регионална инспекция по околна среда и води Известие № КОС 01 - 749 на инвестиционно предложение за „Изграждане на животновъдна ферма за ценни животни от козина (американски норки)“ ПИ № 011004 землището на с. Могила, Стара Загора.
29. Koshev Y. 2019. Occurrence of the American Mink *Neovison vison* (Schreber, 1777) (Carnivora: Mustelidae) in Bulgaria. – *Acta Zoologica Bulgarica*, 73(3): 417-425.